

Bidden om genezing

‘Ik ben een beetje teleurgesteld’

Annepaul Roukema

Kan een mens van Multiple Sclerose genezen door simpelweg te bidden? Voor de ziekte bestaat (nog) geen medicijn. Aleida Eltingh (42) uit Apeldoorn lijdt al twintig jaar aan de letterlijk zenuwslappende aandoening. Vol goede moed ging ze op 23 mei 2003 met bed en al naar een gebedsgenezingsdienst. Onder het credo ‘wonderen bestaan nog’ bad evangelist Jan Zijlstra voor haar. ‘God zal het de komende tijd af maken’, zei hij tegen Aleida. Nu ligt ze nog steeds ziek in haar bed. ‘Ik ben gewoon een beetje teleurgesteld.’

Tranen rollen over haar wangen wanneer ze dat zegt. Ze sluit haar ogen en zwijgt even. Dat ze ‘een beetje teleurgesteld’ is, is wat zwak uitgedrukt door Aleida. Ze had verwacht dat ze weer kon lopen en fietsen. Gehoopt dat ze niet meer ziek zou zijn. Toen ze op die vrijdagavond in mei door Jan Zijlstra werd aangehaakt, voelde het alsof er een sluier van haar hersenen afgleed. Diezelfde avond liep ze een stuk aan zijn hand en sindsdien kan ze ook de ondertiteling op televisie weer lezen. Dat kon ze allang niet meer door de MS. Alles duidde op een voorspoedige genezing. Acht maanden later kan ze die dingen nog steeds. ‘Er is ook echt wel wat veranderd, maar ik wilde gewoon graag dat ik helemaal beter zou worden. Dat gebeurde gewoon niet. Ik begrijp dat niet. Het gevoel dat er nog iets gaat gebeuren is in het begin nog wel sterk, maar wordt steeds kleiner. Ik dacht dat mijn genezing binnen een maand wel klaar zou zijn.’

Twijfel • Hoe verklaart Aleida dat ze niet geneest? Het doet haar pijn erover te praten. ‘Ik ben heel bang om te zeggen dat het geen genezing is. Ik geloof namelijk nog steeds in de kracht van Jezus, ook al ben ik niet genezen.’ Ze voelt de strijd tussen geloof en twijfel heel vaak. Haar twijfel wint het vaak van haar geloof. ‘Soms denk ik: ik geloof het écht. Maar als ik dan mijn lichaam voel, ga ik twijfelen.’ Die onzekerheid over de echtheid van een genezing voelen meer mensen die bij de gebedsgenezer Jan Zijlstra zijn geweest. Als geen ander weet de voorganger van de Vrije Evangelische gemeente dat en hij spreekt en schrijft daar veel over. In het maandblad *de Levensstroom* schrijft hij elke keer weer vele gene-

zingsverhalen op van mensen. Daaruit blijkt hoe belangrijk hij het geloof van de mensen acht voor een genezing. Op een genezingsweekend, waar Aleida ook naar toe kwam, komen veel mensen af. Honderden mensen komen voor bekering en genezing.

De Levensstroom is een groeiende gemeente. Het gebouw waar ze nu in bijeenkomen is te klein geworden en in 2005 wordt een miljoenenproject afgerond: dan is er naast de vele andere ruimten, één grote zaal waar 1500 mensen in kunnen. Al die mensen krijgen, als het om de gebedsgenezing gaat, éénzelfde boodschap te horen van Zijlstra. Bekering tot Jezus en geloof in de genezing is een noodzaak.

Angelique de Groot (39) uit Schagen geloofde wel in Jezus, maar was niet heel erg actief bezig met haar geloof. In juli 2002 kwam Zijlstra met zijn gemeente in haar woonplaats. Angelique kampte al jaren met nekklachten en besloot naar de gebedsgenezingsdienst te gaan. ‘Ik ging erheen met een gevoel van baat het niet, dan schaad het niet. Jan Zijlstra zei toen dat de mensen die kwamen met zo’n instelling, weer konden vertrekken. Ik ben gebleven, want hij kon toch niet zien wat ik dacht.’

Alternatieve geneeswijze • In 1987 scheidde een vrachtwagen Angelique terwijl zij met haar paard op de Dorpsstraat in Schagen reed. Het paard overleed ter plekke en zij brak haar nek. Artsen in het ziekenhuis in Alkmaar zagen echter niet direct dat haar nek gebroken was. Tot 1990 liep zij rond in deze benarde toestand die elk moment kon escaleren en totale verlamming voor haar zou betekenen. Ze had verschrikkelijke pijnklachten. Pas in het Amsterdams Medisch Centrum constateerden artsen

dat er sprake was van een breuk in haar nek. In 1991 werd ze met succes geopereerd. Een stukje bot uit haar heup verving de kapotte nekwer-
vel. Haar pijnklachten verdwenen. Tijdelijk.

‘Het bot ging weer groeien en de zenuwen raakten bekneld. Mijn nek was wel niet meer gebroken, maar de pijn kwam terug. Artsen be-
grepen wat er aan de hand was, maar konden er niets aan doen’, vertelt Angelique. Inmiddels is ze getrouwd en heeft ze drie kinderen. Een erg gelukkige tijd heeft ze niet gehad door de pijn die constant in haar lichaam was. Ze probeerde allerlei alternatieve geneeswijzen uit: homeopaten, magnetiseurs en manuele therapeuten. ‘Het hielp allemaal niet.’

Angelique ging van de ene alternatieve geneesheer naar de andere, maar niets kon haar pijn wegnemen. Totdat ze een vrouw uit haar dorp tegen het lijf liep, die genezen was bij Jan Zijlstra. Deze vrouw zat altijd in een rolstoel, vanwege haar scheefgegroeide rug. ‘Nu liep ze door de Albert Heijn en voelde ze zich geweldig.’ Ze vertelde Angelique over haar genezing door Jezus. ‘Ze zei dat ik ook naar Jan Zijlstra moest gaan, want hij zou binnenkort weer naar Schagen komen.’

Genezen • Angelique deed dat en belandde zo op het podium van Jan Zijlstra. De evangelist pakte haar nek beet en bad voor haar. ‘Ik voelde van alles door me heen stromen. Hij vroeg aan mij toen hij klaar was met bidden of ik wat voelde, waarop ik antwoordde dat ik niets meer voelde. Toen zei hij dat dat juist goed was.’

‘Ik weet nu nog steeds niet wat er precies gebeurd is’, vertelt ze. ‘Als je foto’s van mijn nek ziet, is er geen verandering te zien. De genezing is, denk ik, dat ik geen pijn meer voel.’ Het heeft wel een jaar geduurd voordat Angelique helemaal ‘genezen’ was. ‘Bij Jan Zijlstra vertelde de nazorg mij dat ik moest blijven geloven, want als ik zou gaan twifelen kon de boze in mij terug komen en mij weer ziek maken.’

Een door Zijlstra bewerkte versie van het ‘genezingsverhaal’ van Angelique heeft in het blad van de Levensstroom gestaan. Anders dan de gemeente verkondigt, is haar genezing nooit door artsen onderzocht op ‘echtheid’. Normaliter vindt een onderzoek plaats naar de genezing voordat het verhaal in het maandblad De Levensstroom komt te staan.

Eén arts waar Angelique is geweest, vlak voor haar genezing, is de anesthesioloog P.J. Theuvenet van het Medisch Centrum Alkmaar. Als pijnbestrijdend arts zou hij haar gaan behandelen. Echter voordat de behandeling begon, was deze door het bezoek aan Zijlstra niet

meer nodig. ‘De belangrijkste reden dat ze hierheen verwezen was, waren haar pijnklachten. We gingen toen kijken of we een verklaring konden vinden voor die pijnklachten en namen proefblokkades af. Dat zijn onderzoeken om te kijken of de pijn inderdaad veroorzaakt wordt door de afwijking. Het klinkt misschien raar, maar als je op een foto een hernia ziet zitten, hoeft de pijn daar nog niet vandaan te komen’, legt de arts uit.

‘Ze kwam bij ons met de mededeling dat behandeling niet langer nodig was, omdat ze door gebedsgenezing geen klachten meer had’, vertelt Theuvenet. Deze boodschap van Angelique nam hij voor waar aan. Zelf heeft de arts een evangelische achtergrond. ‘Ik geloof absoluut dat gebedsgenezing mogelijk is. Als een patiënt mij vertelt dat hij of zij genezen is, dan neem ik dat als een fact of life.’ Zo ook in het geval van Angelique. ‘Het zou buitengewoon slecht zijn van iedere arts als hij dat in twijfel zou trekken.’

Kwakzalverij • Terwijl dokter Theuvenet open staat voor gebedsgenezing, heeft gynaecoloog C. Renckens zijn bedenkingen bij deze geneeswijze. Als voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij staat hij sceptisch tegenover alle alternatieve geneeswijzen. ‘Wij vinden ons het meeste op over alternatieve genezers die wel een artsdiploma hebben.’ Dat is iets dat gebedsgenezers, zoals Jan Zijlstra, niet hebben. ‘Artsen met een diploma zijn van staatswege erkend als genezers en hun patiënten moeten er op kunnen rekenen dat hen geen onzin verkocht wordt. Een acupuncturist moet volgens mij zijn bul weer inleveren. Die heeft echt niet begrepen wat hij heeft geleerd op de universiteit.’

‘Mensen die naar een gebedsgenezer gaan, weten echter dat ze aan een onzeker avontuur beginnen’, vervolgt Renckens zijn kritiek. ‘Er wordt naar mijn mening te veel beloofd wat niet waar gemaakt kan worden. Elke keer als het eens goed onderzocht wordt, al die mensen die beweren door een gebedsgenezer genezen te zijn, blijkt dat na een tijd hun ziekte weer terugkomt of ze al overleden zijn.’

Renckens is terughoudend met het oordelen over gebedsgenezing. ‘Kwakzalverij is het toepassen van geneeswijzen waarvan de waarde niet bewezen is’, licht hij toe. ‘Dat is heel globaal. Bij die definitie laten we de intentie van zo’n kwakzalver buiten beschouwing. Je weet niet of iemand gelooft in wat hij doet. Jan Zijlstra kan best bonafide zijn, maar ik geloof niet zo in zijn resultaten. Ik denk dat als je kritisch kijkt naar zijn resultaten met alle medi-

sche gegevens, dat er dan niks over blijft van al die genezingen. Hij belooft veel te veel en artsen die teveel beloven zijn kwakzalvers. Het is er moeilijk van te onderscheiden.'

Bij Angélique was er sprake van veel pijn doordat ze een nieuw stuk bot in haar nek kreeg dat zenuwen beknelde. Haar nek was niet meer gebroken voordat Zijlstra voor haar bad. Angélique zegt zelf dat er bij de gebedsgenezing fysiek niets veranderd is. De pijn is alleen weggegaan. Volgens anesthesioloog Theuvenet was haar aandoening in ieder geval niet iets dat tussen haar oren zat. 'De klachten die ze had, waren echte fysieke klachten met beperkingen.'

Voor antikwazalver Renckens is er toch een belangrijk verschil tussen de pijn die een patiënt voelt en de fysieke aandoening. 'Pijn is niet hetzelfde als een ziekte. Pijn is een ongrijpbaar probleem in de geneeskunde. Heel vaak hebben mensen pijn en kunnen dokters niets vinden. De geneeskunde kan die mensen niet veel bieden en dus gaan ze op zoek naar kwakzalvers', legt hij uit. 'De beleving van een ziekte kun je wel beïnvloeden. Als je zo'n gebedsgenezing onderzoekt, zul je naar mijn stellige overtuiging zien dat er fysiek geen enkele verbetering is.'

Placebo • 'Er is wel onderzoek gedaan naar placebo-effecten en daar schaar ik gebedsgenezing ook onder. Men zegt dat je met placebo dertig procent van de mensen kunt genezen, maar het hangt natuurlijk wel af van de aard van de klacht. Kanker kun je met placebo vrijwel nooit genezen, terwijl je bij hoofdpijn met een nepaspirine misschien vijftig procent haalt. Bij MS zit dat in de buurt van de nul procent. Daar is langs psychische weg weinig aan te doen.'

Zo wijst Renckens op het verschil tussen MS-patiënte Aleida en de genezen Angélique. 'Het verbaast me helemaal niet dat ze niet van MS genezen is', zegt hij over Aleida's situatie. 'Net zo min verbaast het me dat die gebedsgenezer daar geen raad mee weet. Het zou ook echt een wonder zijn als ze daar van geneest, want het is een ziekte die niet over gaat. MS is een ziekte met ups en downs.'

Geloof • Aleida gelooft niet zo in die verklaring. Haar eigen neuroloog ziet de vooruitgang na het bezoek aan Zijlstra ook zo. Het feit dat ze beter kan lezen, weer een beetje kan lopen en zich helderder in haar hoofd voelt, hoort bij het verloop van haar ziekte. Daar was volgens haar arts niets bijzonders aan. 'Ik denk dan: jij hebt die ziekte niet', vertelt Aleida. 'Ik geloof meer in Jezus en de kracht van God, ook al genees ik niet.'

Ze blijft ondanks de tegenslag achter haar geloof staan. Het onbegrip over het uitblijven van herstel groeide echter wel in de afgelopen maanden. 'Ik hoopte heel erg op mijn genezing. Als ik die boekjes lees van de Levensstroom met al die genezingsverhalen erin, denk ik: waarom gebeurt dat bij mij niet? Ik zag laatst een man op televisie die vertelde dat hij had gebeden om een gezond kind. Negen maanden lang. Toch kreeg hij een geestelijk en lichamelijk gehandicapt kind. God doet dan niet wat je vraagt en toch is het ook die God die zijn eigen Zoon gegeven heeft. Dat raakt me heel erg.'

Met de Levensstroom en Jan Zijlstra heeft Aleida geen contact meer gehad sinds haar bezoek in mei vorig jaar. 'Ik kreeg het gevoel dat je niet meetelt als je niet genezen bent.' In het blad *De Levensstroom* komen alleen de succesvolle genezingsverhalen. 'Het is me nooit gevraagd of ik mijn verhaal wilde schrijven', vertelt Aleida. Ook heeft ze geen contacten gehad met artsen die haar genezing zouden onderzoeken. Voor haar blijft het gissen naar de redenen waarom ze niet geneest.

Verklaringen • Een medische verklaring waarom Aleida ziek blijft, is voor de gynaecoloog Renckens eenvoudig. Als atheïst gelooft hij niet gebedsgenezing. 'Ik gun iedereen zijn eigen levensovertuiging. Het probleem dat ik met gebedsgenezing heb, is dat het niet te onderscheiden is van bedrog. Een handige zakenman die de bijbel goed kent, kan precies hetzelfde doen als Zijlstra. Misschien dat er nog wel christenen zijn die dit geloven, maar dat aantal is volgens mij heel gering.' De hoge opkomst naar de genezingsdiensten van Zijlstra geeft echter iets anders te denken: dat er redelijk wat mensen zijn die in gebedsgenezing geloven. Voor deze mensen volstaan medische verklaringen niet.

Bioloog, filosoof en theoloog Willem Ouweneel geeft in zijn boek *Geneest de zieken!* (2003) zeven redenen voor het uitblijven van genezing. Als mede-oprichter van de Evangelische Hogeschool in Amersfoort is hij thuis in de wereld van gebedsgenezing. Hij schrijft dat een gebedsgenezer verkeerd kan bidden, of een zieke niet gelovig genoeg kan zijn. Ook teveel in zonde blijven hangen is een mogelijke verklaring. Wanneer iemand een wrok koestert tegen een ander of het vloeken niet afleert, kan dat een genezing in de weg staan. Daarnaast geeft Ouweneel aan dat iemand die niet geheel zijn lichaam aan God wijdt, vaak niet geneest. Tot slot geeft hij aan dat Gods wegen soms gewoon ondoorgrondelijk zijn en brengt daarmee de lezer weer terug bij het begin.

Niet iedereen • Terwijl Aleida het zonder de steun van de Levensstroom moet doen, heeft Angelique sinds haar genezing nog enkele malen persoonlijk contact met Zijlstra gehad. Anders dan voor de pers, is hij voor mensen die bij hem genezen zijn altijd bereikbaar. Angelique belde hem regelmatig op wanneer ze twijfelde. 'Soms had ik weer hoofdpijn, maar dan stelde hij mij gerust: iedereen heeft wel eens hoofdpijn. Jan Zijlstra geeft je vertrouwen.'

Een verklaring voor het uitblijven van genezing zoekt Angelique in het gebrek aan vertrouwen. 'Ik denk dat je kunt genezen zonder in Jezus zelf te geloven. Je moet gewoon een bepaald vertrouwen hebben.' Dat is toch wat anders dan Jan Zijlstra in zijn diensten verkondigt. Hij benadrukt dat niet hijzelf, maar Jezus diegene is die de mensen geneest.

Dat Aleida in Jezus gelooft is meer dan duidelijk. Ongeloof lijkt dan ook niet de verklaring voor haar ziek blijven. Dokter Theuvenet vindt de verklaring 'heel wreed'. 'Het is de vraag of de relatie tussen mens en God niet goed is, als iemand niet geneest. Volgens mij is er geen christen die de dag afsluit en niet denkt dat hij dingen beter had kunnen doen. Als dat het criterium is, zouden we allemaal ziek zijn. Er staat heel duidelijk in het Evangelie: 'alles wat u vraagt, zal u worden'. Toch is dat niet het geval. Het is gewoon zo dat niet iedereen geneest.' ●

● Kort ●

BH-lead

Een paar jaar geleden verschenen er in het populaire blad *Weekend* een aantal opvallende berichten en advertenties. Zo kwam ik een bericht tegen omtrent het bestaan van een 'Slimme BH die borstkanker signaleert'. Vrouwen kunnen door het (te veel) dragen van een bh diverse kwalen oplopen en in het ergste geval zelfs borstkanker. Maar daarom niet getreurd: in aantocht is de Slimme BH, een kledingstuk dat is voorzien van een chip die het verschil tussen goed- of kwaadaardige gezwellen kan ontdekken. De diagnose door de chip duurt slechts een paar minuten, vertelt de uitvinder van het mirakelse dingetje, de Chinese dr. Wei Wang, in het bericht. Er was evenwel nog een klein obstakel te overwinnen: de dr. had nog niet genoeg geldschietters gevonden om de Slimme BH op de markt te kunnen brengen. Sindsdien is er van dit toch waarlijk revolutionaire kledingstuk nooit meer iets vernomen, althans niet door mij.

Voorts viel destijds mijn oog op een serie advertenties voor XA 35, in capsule-, lotion- of syrupvorm, een middel tegen allerlei vervelende kwalen, waaronder het BH-Syndroom. Dit bleek een kwaal te zijn die 'wordt gekenmerkt door een sterke, lokale pijn, rond de schouders, ten gevolge van de hormoonwisseling als voorloper op de menopauze. Oorzaak is het dragen van te strakke bh-bandjes, die te veel druk uitoefenen op het sleutelbeen'. Bij mevrouw 1 was daardoor een ontsteking ontstaan van de slijm-

beurs en de pees, met ondraaglijke pijnen. De huisarts schreef rust voor, maar dat hielp uiteraard niet, evenmin als fysiotherapie. Gelukkig was zij in het bezit van een fijne vriendin, die haar attent maakte op het bestaan van XA 35. En ja hoor, het BH-Syndroom verdween als sneeuw voor de zon! De juichversie van mevrouw 2 was net iets anders, maar de boodschap was even duidelijk.

Na 2000 ben ik het BH-Syndroom niet meer tegengekomen, noch, zoals gezegd, de Slimme BH. Toch is er iets beklijfd: toen ik onlangs ingezonden brieven naar aanleiding van de affaire Sylvia Millicam las, zag ik er een van een mijnheer uit Lelystad die erg boos is op de reguliere artseneij. Zijn waarlijk lapidaire slotzin toont een verbluffend staaltje van medisch inzicht: 'Tot slot: borstkanker wordt in de meeste gevallen gestimuleerd door het dragen van bustehouders. Dat na te laten, zou het aantal gevallen van borstkanker aanzienlijk terugdringen'. ●

Sophie J. M. Josephus Jitta